

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

Canones Poenitentiales, Qvorum Notitia Viris Ecclesiasticis Est Valde
Necessaria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

consolator manans de consolatore, Deus de Deo Spiritus veritatis procedens. Denique, ne quis illum à Patris & Filii voluntate, & Societate discerneret, scriptum est. [a Non enim à semetipso loquetur: sed sicut audiet, loquetur.] Cui etiam simile de seipso Salvator ait,

a Joann. 16.

[a Sicut audio, & iudico.] & alibi: [Non à patre Filius scire quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem.]
[b Salvator.] in originali hac antecedunt: De hinc in consequentibus de Spiritu veritatis, qui à Patre mittatur, & sit paracletus, Salvator, &c.

a Joann. s. b Ibid.

FINIS.

Immortali Deo immortales gratias.

CANONES POENITENTIALIS, QVORVM NOTITIA VIRIS ECCLESIASTICIS EST VALDE NECESSARIA.

Sunt enim quedam regulae directivae ad poenitentias delinquentibus imponendas.

Considerandum est de canonibus poenitentialibus. Ad quorum intelligentiam praenotandum est, quod sicut est in scientiis practiis, quae versantur circa opera, quod sermo in universali est incertus & dubius: sed cum applicatur ad singularia, incipit quodammodo habere certitudinem, ut qui non considerat circumstantias particulares, potius deviet, quam se rectificet, ut patet in medicina, & scientia morali. Sic est intelligendum in proposito, quod canones instruant in generali, quomodo est poenitentia imponenda: sed descensum ad singularia Presbyteris discretis relinquunt, qui considerant circumstantias personarum, attendentes ad canones sicut ad regulas directivas: quia si contra canones imponant, non recte imponunt. Nulli ergo Presbytero licet facere aliquid, quod possit Patrum regulis obviare, *distin. 35. Nulli.* In canonibus autem maxime determinatur poenitentia quoad tempus: & magis quam quoad modum: quia illa determinatio est certior & communior: haec Bonaventura. Ut ergo scias, qualiter debeat procedere arbitrium Presbyteri, nota regulariter, sicut dictum est supra, septennis est pro peccato mortali poenitentia imponenda; & hoc non tantum propter temporis diuturnitatem: sed magis propter significationem. In veteri enim lege Maria soror Moyfi lepra percussa, separata fuit extra castra, septem diebus, *Nam. 12.* Maria significat poenitentem. Interpretatur enim amarum mare. Hac poenituit septem diebus, sed nunc poenitet septem annis, quod significatum est *Exech. 4.* Diem pro anno dedi tibi.

¶ Si quaeratur quare poenitentia sit aggravata, cum lex nova sit lex misericordiae? Respondi, quod hic est major ingratitudo propter majorem gratiam, & major contemptus propter majorem dignitatem novae legis, in qua Christi sanguis est effusus, & gravius peccatum propter statum peccantis, qui debet esse perfectior. Et ulterius satisfactio in lege nova debet esse perfecta, ut in prae-

num statum reducat. Et quia sol in una die non recedit in idem punctum, sed in anno, ideo dies conversus est in annum. Rursus. Quia perfectum remedium est in lege nova, ideo annus multiplicari debet per septem, propter septem dona Spiritus Sancti recuperanda, & propter septem dotes: scilicet tres animae, & quatuor corporis obtinendas. Huiusmodi autem poenitentia non est omnibus imponenda, nec tamen est infirmenda: sed est infinuanda, ut cognoscatur quam gravis est culpa. haec Bonaventura. Licet autem pro singulis peccatis criminalibus sit statuta talis poenitentia, debet tamen imponi magis vel minus aspera, prout majoritas vel minoritas criminis cum ceteris circumstantiis hoc exposcit, ut in sequentibus patet. A praedicta namque regula exceptuntur plurimi casus, in quibus propter dignitatem peccantis vel criminis enormitatem, imponitur poenitentia major: aliquando etiam ex variis causis minor. Ad hoc ergo quod Presbyter circa poenitentias, disponendo cautius arbitretur, notandi sunt casus, in quibus per canones certa poenitentia imponuntur, quos scilicet canones tenetur Presbyter scire, ut dictum est supra. Sunt autem isti.

¶ Primus est, quod si Presbyter fornicationem fecerit, poenitentiam decem annorum faciat, hoc modo: scilicet, quod sit inclusus, sive à ceteris in aliquo loco reclusus: sacco indutus & humi prostratus misericordiam Dei implorans: primis tribus mensibus continuis à vespera in vesperam pane & aqua utatur, exceptis Dominicis diebus, & festis praecipuis, in quibus modico vino pisciculis, & leguminibus recreetur. Elapsis autem tribus primis mensibus de illo loco exeat, non tamen in publicum procedat, ne populus in eum scandalizetur. Et per hoc videtur, quod in publico crimine loquitur. Post hoc resumptis viribus aliquantulum, unum annum & dimidium in pane & aqua expleat, exceptis Dominicis & aliis praecipuis festis, in quibus vino, lepmine, ovis & calce poterit uti. Finito sic primo anno

Filius
tem.)
hinc in
nitatur.

A.
IS

on redit
us est in
est in le-
m, pro-
propriet
corpore
on est o-
on est o-
pa. hae
s crimi-
imposi
inocita
it, ut in
excep-
em po-
nitentia
Ad hoc
cau-
er cano-
nonnes
a uent

em fere
do: ho-
loco re-
ordiam
is 3 re-
is Dicit
o vino
nem in
n tamen
dali ro-
e loque-
uam
excep-
to, sup-
uo non
& o

& dimidio, particeps sit corporis Domini : & ad pacem veniat, & ad Psalmos cum aliis fratribus canendos in choro ultimus recipiatur. Ad cornu tamen altaris non accedat, sed minorum ordinum tantum officia gerat: deinde usque ad completionem septimi anni tres legitimas ferias, scilicet secundam, quartam, & sextam, exceptis diebus Paschalis, qui sunt quinquaginta, in pane & aqua jejunet: secundam tamen feriam uno Pfalterio vel denario sifit operarius redimere poterit. Et sic cum septimum annum compleverit, potest eum Episcopus ad gradum pristinum revocare: ita tamen quod in tribus annis sequentibus sine ulla redemptione omni sexta feria in pane & aqua jejunet. Et eadem poenitentia imponenda est presbytero de omnibus aliis peccatis, quae depositionem inducunt. Probantur autem haec omnia 22. *distin. presbyter si fornicationem.* quod intelligunt quidam de simplici fornicatione: alii forte melius secundum Ray. de adulterio vel incestu: puta, quia cognovit conjugatam, consanguineam, vel affinem.

¶ Secundus casus est, si presbyter cognovit filiam suam spiritualem: quam scilicet baptizavit, vel in baptismo, vel in confirmatione tenuit, vel qua sibi confessa fuit, debet poenitentiam agere duodecim annis: & etiam debet deponi, si crimen sit manifestum: Et peregrinando quindecim annis poeniteat: & postea monasterium intrat tota vita sua mortuus ibidem. Episcopus vero qui ista commisit, poeniteat quindecim annis. Ipsa vero mulier debet omnia relinquere, & res suas pauperibus dare, & conversa usque ad mortem in monasterio Deo servire. 30. *quasi. 1. si quis sacerdos. & cap. non debet.*

¶ Tertius est, quod quicumque filiam suam spiritualem vel matrem cognovit, septem annis poeniteat: & similiter ei consentientes. 30. *q. 3. non oportet.*

¶ Quartus est, quod qui contrahit cum aliqua alia deponata per verba de praesenti, ipsa dimissa, quadraginta diebus jejuret in pane & aqua: & sequentibus septem annis poeniteat. *extra. de spons. duorum. accepisti.*

¶ Quintus est, quod qui cognoscit duas commatres, vel sorores, sive uxor vivat, sive non, ad minus septem annis poeniteat, licet plus deberet. 30. *quasi. 4. si presbyter.*

¶ Sextus est, quod qui cognoverit monialem sive deoram, decem annis poeniteat: & similiter ipsa secundum formam traditam. 27. *quasi. 1. de filia. & cap. de uxor.* In quorum primo cap. dicitur, quod si filia Episcopi, vel presbyteri, vel diaconi post votum solenne contraxerit matrimonium, non admittitur ad communionem, nisi marito defuncto poenitentiam egerit: si autem eo vivente desierit, & poenitentiam egerit, & communionem perierit, tantum in fine vitae recipiet eam. In secundo cap. dicitur, quod devota peccans non est recipienda in ecclesia, nisi peccare desierit, & desinens egerit poenitentiam decem annis, postea recipiatur ad communionem, & antequam in ecclesia admittatur ad orationem, ad nullius convivium Christianae mulieris accedat.

¶ Septimus est, de eo qui ignoranter cognoscit duas sorores, vel matrem & filiam, vel amatam & neptem, poeniteat septem annis. Si autem scierit, perpetuo privetur conjugio. 34. *quasi. 1. si quis cum duabus.*

¶ Octavus est, quod qui duxit in uxorem eam quam polluit per adulterium, poeniteat quinque annis. 31. *q. 1. si quis vidua.*

¶ Nonus est, quod qui contra naturam peccavit, si sit clericus, debet deponi, vel religioni tradi, si corrigibilis appareat, ad perpetuam poenitentiam peragendam. Si vero sit laicus, a coetu fidelium usque ad condignam satisfactionem debet fieri alienus. *extra. de excess. pra.*

lat. clericus. Hoc enim vitium majus est, quam cognoscere matrem. 22. *quasi. 7. adulterii.* & haec August. Adulterii, inquit, malum, vincit fornicationem, vincitur autem ab incestu fornicatio. Pejus enim est cum matre, quam cum aliena uxore concubere: sed omnium horum pessimum est, quod contra naturam fit, ut si vit membro mulieris non ad hoc concessio voluerit uti. haec Augustinus. Quocumque autem modo tale factum exerceatur, praeterquam inter virum & feminam ordinatè, & in vase debito, vitium contra naturam & sodomiticum judicatur, ut dicit Ray.

¶ Decimus est, quod qui coierit cum brutis, poeniteat plusquam septem annis: & similiter pro incestu. 32. *q. 2. hoc ipsum. & c. 6. seq.*

¶ Undecimus est, quod presbyter, qui interest clandestinis nuptiis, triennio suspenditur: & si culpa exegerit, gravius puniatur. *extra. de clandestin. sponsa. cum inhæbitio.*

¶ Duodecimus est, quod qui votum simplex violaverit, poeniteat tribus annis. 27. *dist. si vir.*

¶ Decimus tertius est, quod qui excommunicatus celebraverit, debet triennio poenitere, & per secundam, quartam & sextam feriam a vino & carnibus abstinere. 11. *q. 3. de his.* De poena vero degradati celebrantis habetur *dist. 30. accedens.*

¶ Decimus quartus est, quod homicida voluntarius sine spe restitutionis deponitur, & poeniteat septem annis. 30. *dist. minor.*

¶ Decimus quintus est, quod homicida casualis poeniteat quintum ann. & hoc secundum Ray. si culpa casum praecessit: aliter non, nisi forte ad cautelam. *dist. 30. epi. & duobus ce. sequentibus.*

¶ Decimus sextus est, quod si quis fecerit homicidium propter necessitatem evitabilem, poeniteat duobus annis, *distinctione 30. cap. de his clericis.* qualiter si inevitabilis esset, in nullo sibi imputaretur. 30. *distinctione. qui a te.* Quod verum est, quoad culpam: sed bonum esset, quod poeniteret quoad cautelam, & innocentiam suam ecclesiae ostendendam, *extra. de homicid. cap. 2. §. ultimo.* Et secundum Ray. forte distingui potest in homicidio necessario, sicut in casuali, & utrum culpa praecesserit necessitatem, vel non. *Arg. dist. 30. de his not. extra. de homicid. interfecti.* Sed & si quis per insaniam committat homicidium, non ei imputatur. 2. *quasi. 4. judicis.* quin etiam qui intuitu disciplinae incaute percutiendo occiderit, deponitur. *extra. de homicid. presbytero. 15. quasi. 1. si quis non iratus.* Sed qui ligatum latronem interficit, deponitur. *extra. de homicid. suscipimus.* Qui autem latronem oculum occidit, quem vivum comprehendere potuit, quadraginta diebus non intrat ecclesiam, & alias poenitere debet, *extra. eodem tit. cap. 2. ubi de hoc dicitur.* Qui vero paganus vel Iudaeus occidit, poeniteat quadraginta diebus. *dist. 30. cap. qui vero odii.*

¶ Decimus septimus est, quod matricida poeniteat decem annis secundum formam satis aperte traditam, *trigesima sexta. quæstione secunda. latorem.* Uxoricide vero gravius poenitentia debet imponi. Talis enim, & qui Dominum occidit, nunquam equibet, nec vehiculo portatur, nec matrimonium contrahit, usque ad decem annos carnes non commedit, nec vinum bibit, & alia, quae habentur *trigesima sexta. quæstione secunda. ad morem. & cap. 4. quicumque.* Imponitur autem poenitentia major uxoricidae, non quia illud peccatum sit gravius isto, sed quia homines proniores sunt ad occidendum uxores, quam matres. Majus enim peccatum est occidere matrem, quam uxorem occidere, ut dicit Bonaventura in quarto sententiarum, & communiter omnes doctores. Guilielmus vero Durandus tenet contrarium in repertorio, pro eo quod uxoricida imponitur poenitentia major. Mihi autem magis placet sen-

rentia aliorum. Sed qualem poenitentiam agere debent, qui filios occidunt? Respon. Aut est certum quod ipsimet scienter interfecerunt, & sic debetis imponi poenitentia maior quam pro alio homicidio. *Arg. extra, eod. c. ult. in tex. & gl. de homic. cum iuramento. de poenitentia. dist. 1. aut facta.* In hoc tamen casu vir uxorem recuperat, quam coactus abjurerat, & ipsa poenitentiam agit secundum arbitrium Episcopi: ita quod si habet alios filios pacifice gubernare possit eos uxore. *extra, eod. m. telleximus.* quod si virum non habet, induci debet ut intret religionem: ad quod si non potest induci, tutius est ei dare licentiam nubendi, ut *extra, eod. veniens.* Et hoc quando timetur de incontinentia, alias non, ut patet 37. *quasi. 2. in adolescentia.* Et si pater sit clericus, ab officio altaris debet perpetuo abstinere, & ei gravior quam laico, non tamen publica (nisi veniat in publicum) poenitentia debet imponi, ut *extra, de poeniten. quasitum.* Aut certum est, quod non interfecerunt sponte, nec in culpa fuerunt, sed casu fortuito contingit: & sic de stricto iure in nullo tenentur. *Arg. extra, de homic. ex literis. 2. c. loannes & c. ult.* Nisi velint ad cautelam poenitere. In dubio tamen praesumitur, quod non hoc ex certa scientia, sed potius ex incuria provenierit, *extra, de praesump. assertio.* Aut certum est, quod non exhibuerunt omnem diligentiam quam potuerunt & debuerunt: & sic culpa praecessit casum. Et si sit gravis culpa, ut si posuit puerum in medio utriusque, secundum arbitrium poenitentiarum, imponitur poenitentia quinque vel septem annorum. *so. dist. si qua facinra. & c. seq. & c. si quis sponte. ocella, si sit occultum: publica, si sit publicum: & major, si in lecto suffocetur, quam si in cunis: & major Presbytero Graeco, quam laico, ut habetur extra, de poenit. quasitum.* Et licet dispensetur quoad poenitentiam, quae est arbitraria, ut dicitur ibidem: non tamen quoad ordines propter homicidium, quod est delictum enorme & indispensabile, *dist. 39. minor.* Si autem culpa, quae praecessit casum, sit levis, ut si posuit puerum in eodem lecto, longe tamen a se: imponitur poenitentia trium annorum. Secundum hoc intellige illud *extra, eod. de infantibus.* Monendi ergo sunt parentes, quod tam tenellos secum in uno non collocent lecto, ne qualibet negligentia interveniente opprimantur & suffocentur, ut 2. *q. 5. consultasti.* Et hoc modo distinguit Host. & Ber. *extra, de infantibus.* Quid de illis qui filios vel servos suos infantes, vel etiam adultos languidos relegata pietate exponunt, id est, extra se ponunt ante ecclesias, ut aliqui mori misericordia colligant eos? Respon. Tales graviter peccant: quia cum ignoretur saepe consanguinitas expositorum, contrahere possent matrimonium cum sorore vel consanguinea: ideo exponens tenetur de hoc peccato poenitere, & est puniendus sicut expositus, si scienter cum tali contraheret, puniretur. *extra, de poen. officii. secundum Hostien.* Talis enim secundum Rayn. est tanquam homicida iudicandus, qui hominem sibi ita conjunctum periculo mortis exponit. Consideratis tamen circumstantiis, & utrum ob hoc mors secuta fuerit, vel non fuerit, poenitentia moderanda erit. Erunt autem tales irregulares, secundum Ray. si mors ind. sit secuta: quia scilicet fuerunt in culpa eos exponendo, vel alimenta negando. Tamen secundum Ro. si in nulla culpa fuissent, quia forte nec elemosynas querendo, nec aliter eos alere possent, irregulares non essent, nec peccarent.

¶ Decimus octavus est, quod qui Presbyterum interfecit, poeniteat duodecim annis. *extra, de poeniten. & remis. cap. 2.* De poenitentia vero ejus qui occidit monachum, vel clericum, subdiaconum, vel diaconum, habetur 17. *q. 4. qui occiderit.* De poenitentia autem ejus qui machinatur in mortem domini sui, vel in regimen ejus, habetur 23. *q. ult. & si quis.*

¶ Decimus nonus est, quod qui injuste alium ad mor-

tem accusat, quadraginta diebus in pane & aqua per septem annos jejunet & poeniteat: & hoc si accusatus sit occisus. Si autem tantum membrum perdidit, triennio poeniteat. *extra, de accus. accusasti.* Hostien. vero & Ioan. de Deo in jejunando intellexerunt, quod primus poeniteat per septem annos, quolibet anno jejunando quadraginta diebus in pane & aqua, secundus vero per tres annos. G. vero Duran. intellexit prout litera magis sonat, scilicet quod primus jejunabit quadraginta diebus in pane & aqua, sive continue, sive interpolate: & per septem annos jejunabit & poenitebit: non tamen in pane & aqua, sed ad arbitrium Presbyteri: secundus vero per tres Quadragimas, prima ante natalem Domini, secunda ante Pascha, tertia ante Sanctum Ioannem, has enim instituit B. Petrus, ut habetur in chronico. Jejunabit autem tunc in pane & aqua, probantur haec secundum Host. 22. *q. 1. c. 1. 2. & 3.*

¶ Vigesima est, quod perjurus quadraginta diebus in pane & aqua jejunet, & septem annis sequentibus poeniteat, & semper debet esse in poenitentia, scilicet interiori. *6. q. 1. quereamus.*

¶ Vigesima prima est, quod qui compulsus conditionaliter a domino scienter pejerat, si liber sit, quadraginta diebus in pane & aqua, & hoc secundum gloss. intellige vel continue vel interpolate, poeniteat septem annis sequentibus, non tamen in pane & aqua, ut dicit gloss. Si vero servus sit ejus, qui eum coegerit, tribus Quadragimis & legitimis feriis, scilicet, 2. 4. & 6. 22. *q. 1. qui compulsus.*

¶ Vigesima secundus est, quod qui pejerat in manu Episcopi, vel in cruce consecrata, poeniteat tribus annis. Si vero in cruce non consecrata, uno anno. Qui vero coactus & ignorans ignorantia juris, & postea cognoscit, poeniteat tribus Quadragimis. 22. *quasi. 5. c. 1.* Qui vero coactus pro vita redimenda, vel qualibet causa vel necessitate pejerat (quia corpus plus quam animam dilexit) tribus Quadragimis poeniteat. *eod. q. 5. c. si quis coactus.* Alii inducunt tres annos: & unum ex his in pane & aqua.

¶ Vigesima tertius est, quod qui falsum scienter jurat, vel alium jurare cogit, diebus quadraginta poeniteat in pane & aqua: & septem sequentibus annis nunquam sit sine poenitentia, scilicet interiori. Alii etiam si confitii fuerint, similiter poeniteant. 22. *quasi. 5. si quis coactus.*

¶ Vigesima quartus est, quod qui mensurat in falsa mensura, 30. diebus in pane & aqua jejunet. *extra, de contrah. empt. ut mensura.* De poena vero fallarii literarum, habetur *extra, eod. ad audientiam. & c. dno. & c. ad satisfaciendum. & de verb. sig. novimus.*

¶ Vigesima quintus est, quod qui frangunt poenitentiam solennem, sive redeundo ad crimina priora vel similia: sive redeundo ad negotiationem vel militiae seculari, quae sibi fuerant interdicta: sola inter ecclesiam fidelibus oratione junguntur, à communione suspenduntur, à catholicorum conviviis separantur, & poenitere debent decem annis, & communicent in fine vite. 33. *quasi. de hu. vero & de poen. dist. 5. si quis vero.*

¶ Vigesima sextus est, quod qui canit missam, & non communicat, debet uno anno poenitere, & interim missam non cantare. *de consecr. dist. 5. relatum.*

¶ Vigesima septimus est, quod Presbyter, qui mortuum clericum involvit in palla altaris, poeniteat decem annis, & mensibus 5. diaconus vero triennio & dimidio. *de consecr. dist. 1. nemo per ignorantiam.*

¶ Vigesima octavus est, quod qui committit sacrilegium, ecclesiam violando, vel chrisma sive calicem sacrum pollutis manibus accipit, vel similia sacrilegia committit, poeniteat septem annis. Primo anno extra mitterium quod violavit, consistat, secundo anno ante fores ecclesiae, tertio in ecclesia: & in hoc triennio cat-

nes non comedat, vinum non bibat nisi in Pascha vel Natali, non offerat, nec communionem accipiat, quarto anno communicabit; & in illo & in 5. & 6. & in 7. tribus festis carnis & vino abstineat jejunando. 12. q. 2. demon. Comburens autem ecclesiam, quidecim annis poenitet; & eam restituat. 17. q. 4. si quis in vers. misas. De poena vero raptoris five furis rei ecclesiasticae, & de poena furis effraetoribus tam clerici quam laici habetur ead. quest. 4. par. 1. cap. si quis clericus.

¶ Vigilimus nonus est, quod si parentes frangunt sponsalia filiorum, à communionem triennio separentur; & similiter filii si sint in culpa: si tamen filii secundum promissionem factam contraxerint, excusantur utique; scilicet quoad poenam ecclesiam, sed non quoad reatum, ex quo dederunt operam in contrarium, 31. q. 3. si qui parentur. arg. de par. dist. 1. si cui.

¶ Trigesimus est, quod qui blasphemaverit publice Deum, vel aliquem Sanctorum; & maxime beatam Virginem, illi debet Episcopus hanc poenitentiam injungere: scilicet ut septem diebus Dominicis præ foribus ecclesie immantestis, dum missa cantatur, existat, & ultimo illorum dierum Dominicorum pallium & calcamenta deponat; & corrigiam ligatam circa collum habeat, & septem precedentibus sextis feriis in pane & aqua jejundet, ecclesiam nullatenus ingressurus; & quolibet predictorum dierum tres pauperes, vel duos, vel saltem unum reficiat si potest; & si non potest, hæc poena in aliam commutetur: quod si renuerit agere omnia supradicta, interdicitur sibi ecclesia, & in morte privetur ecclesiastica sepultura. 20. q. 2. de maledic. statutus. Item blasphemus si dives fuerit, 40. alioquin 30. vel 20. & si ad hoc non sufficit, quinque solidorum: si pauper: poena mulctetur, nullatenus misericordiam in hoc habiturus, ut dicitur ibidem: scilicet qui solvat quinque solidos; quod si non habet, curat per civitatem, vel committetur in poenam aliam temporalem. Hæc autem poena solvetur ei, qui condemnatur: id est, potestati seculari, hanc enim poenam temporalem præcipit Papa imponi per potestatem temporalem: quod si neglexerit, per Episcopum præcipitur cogi. hæc Host. habet autem prædicta poena locum secundum Goff. cum quis blasphemat non ex ira, vel ebrietate, vel dementia: quia tunc cum eo mitius ageretur. 9. q. 3. si quis iratus. 5. notandum. Secundum vero Hostien. hæc poena est specialiter inducta contra eos qui Deum blasphemant ex ira. Non enim aliquis de levi blasphemat Deum, nisi iratus. Tanta tamen potest esse iracundia, quod æquiparetur dementia: & tunc illud quod dicit Goff. locum potest habere. hæc Hostien.

¶ Quid si quis juret per caput, vel per ventrem, vel per corpus, vel capillum? Respondet Host. quod si faciat hoc affirmando vel jurando, non habet locum hæc poena, secus est si faciat hoc detestando vel vituperando, licet iratus. Item secundum Goff. & Host. hæc quæ dicuntur de poena temporalis, sunt iudice pro tribunali sedente. In iudicio autem animæ Presbyter discretus molliendo rigorem dispensare poterit ex causa circa poenam spirituales superiores. 25. q. 6. poenitentib. hæc Host. Item blasphemus clericus, maxime Presbyter, cogitur ad veniam postulandam: quod si noluerit, degradetur. dist. 1. q. 4. clericus.

¶ Notandum verò quod blasphemus secundum leges est decapitandus, ut in auct. ut non licet. contra. natura circa metum. colla. 6. Secundum vero canonem antiquum clericus erat degradandus, & laicus excommunicandus, 22. q. 3. si quis per capillum. Hodie verò laicus ager poenitentiam supradictam, scilicet illius canonis, statutus. & hoc si publice blasphemavit. Si enim occulte, non poenitebit publice, ut puto. Clericus verò hodie est corrigendus, poena arbitraria & occulta, non illa quæ est publica. Clericus enim publice non debet po-

nitere. Si autem rebellis fuerit, vel sæpius hoc commiserit, locum habet poena legis, scilicet ut laicus decapitetur in foro civili, & in canonico anathematizetur, id est, ecclesie ingressus sibi interdicitur, & in morte privetur ecclesiastica sepultura. Clericus verò degradetur. hæc Host. tit. de maledicis.

¶ Trigesimus primus est de Presbytero, qui revelat confessionem, quod de iure antiquo debet deponi, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinari, de pan. dist. 8. sacerdos.

¶ Trigesimus secundus est, quod qui in dicendis horis canonicis & aliis officiis divinis discrepat à consuetudine propriæ metropolitanæ ecclesie, 6. mensibus privatur communionem, si hoc accidat ex contemptu. 17. dist. de his.

¶ Trigesimus tertius est, quod Episcopus, qui ordinat sine iusta causa clericum invitum aut reclamantem, vel penitus invitum, absolute suspenditur anno uno. 74. dist. cap. 1.

¶ Trigesimus quartus est, quod Episcopus, qui correctionem de venditione ministeriorum dissimulat, duobus mensibus: Presbyter 4. Diaconus 3. Subdiaconus & ceteri ad arbitrium iudicis poenitere debent. 1. quest. 1. quidquid involvitur.

¶ Trigesimus quintus est, quod sortilegus 40. diebus poeniteat. extr. de sortileg. requisisti.

¶ Trigesimus sextus est, quod qui videt in astrolabio, poeniteat duobus annis, extr. de sortileg. ex tuarum.

¶ Trigesimus septimus est, de stilla sanguinis altaris cadentis super terram, vel aliquid aliud propter negligentiam Presbyteri, debet Presbyter poenitere 40. diebus. Si cecidit super pallio altaris, poeniteat quatuor diebus. de consec. dist. 5. si per negligentiam.

¶ Trigesimus octavus est, quod si aliquis evomit Eucharistiam propter ebrietatem & voracitatem, si laicus, poeniteat 40. diebus. Si clericus, vel monachus, vel Presbyter, vel diaconus, poeniteat 70. diebus. Si Episcopus, poeniteat nonaginta diebus. Et debet evomitura comburi, & juxta altare collocari. Si verò causa infirmitatis evomerit, septem diebus poeniteat. de consec. dist. 2. si qui propter ebrietatem.

¶ Trigesimus nonus est, quando mus corrodit vel comedit corpus Christi, de poenitentia hujus casus inquire ubi sit notata. de consec. dist. 2. circa fin.

¶ Quadragesimus est, quod qui domum vel aream voluntarie succendit, subblata vel incensa omnia restituat, & tribus annis poeniteat. extr. de injur. si quis domum. Canon tamen dicit, quod si ex odio vel injuria hoc fecerit, excommunicari debet, nec absolvi donec satisfecerit, & juraverit quod ignem de cetero non apponet. Imponitur autem sibi Hierosolymam, vel in Hispaniam vadat, in Dei servitio anno integro ibi moraturus. Si quis autem Archiepiscopus vel Episcopus hoc relaxaverit, damnatum restituat, & ab officio episcopali per annum abstineat. 25. quest. 3. postquam. Hodie autem postquam sunt denunciati, non possunt citra sedem Apostolicam absolvi. extr. de sentent. excomm. n. n. Imò text. loquitur de incendiariis indistincte, postquam sunt publicati. Et Ber. hoc idem dicit expresse, & Gratianus extr. de sentent. excomm. n. n. & Goffred. licet Ro. contrarium dicat. Secundum autem leges, qui in civitate data opera incendium fecerit, si sit humilis, subicitur beatus: si sit in aliquo gradu, decapitatur, vel in insulam relegatur. ff. de incend. rum. naufrag. l. fin. Qui verò alibi ut in villis vel castris remissis ibidem ædificatas combussit, si hoc dolo fecerit, comburitur. Et hoc intelligendum secundum Hostien. si sit humilis. Si autem hoc ex sua negligentia contigerit, refarciat damnum, vel si minus idoneus sit, parum vel leviter castigetur. Et nomine ædium omne ædificium continetur, ut videtur dist. 1. l. qui adex.

¶ Quadragesimus primus est, quod qui dederit vel acceperit communionem ab hæretico, & nescit hoc esse prohibitum ab ecclesia, & postea intelligit, pœniteat uno anno. Si autem scivit & neglexit, pœniteat decem annis, vel secundum quosdam septem, vel secundum alios, quinque. Qui vero permittit hæreticum missam celebrare in ecclesia catholica per ignorantiam juris, pœniteat quadraginta diebus. Si pro reverentia eius, per annum pœniteat. Si pro damnatione ecclesie catholice, & pro consuetudine Romanorum, projiciatur ab ecclesia sicut hæreticus, si sit impœnitens: alioquin pœniteat decem annis. Si autem reitista ecclesia ad hæreticos transferit, & alios ad hoc induxerit, pœniteat duodecim annis, tribus extra ecclesiam, septem inter audientes, duobus extra communionem: & sic duodecimo anno communionem sive oblationem recipiat, 24. q. 1. si quis dederit.

¶ Quadragesimus secundus est, quod patronus, qui res ecclesie dilapidat, uno anno pœniteat. 16. q. 1. cap. filius.

¶ Quadragesimus tertius est, quod qui domum suam magicis & incantatoribus lustrat, vel aliud facit, & qui ei hoc consulerit, annis quinque pœniteat. 16. q. 5. qui divinator. & cap. non liceat.

¶ Quadragesimus quartus est, quod qui pacem cum proximo suo non facere jurat, anno uno pœniteat, & ad pacem redeat. 22. q. 2. qui sacramento.

¶ Quadragesimus quintus est, quod pro perjurio, ad ultimum, homicidio dantur pro pœnitentia regulariter septem anni, & similiter pro fornicatione: licet non ita aspera pœnitentia injungatur. 22. q. 1. prædicandum. 33. q. 1. hoc episcopus & 9. seq.

¶ Quadragesimus sextus est, quod qui scienter rebaptizatur, septem annis pœniteat, & feria quarta & sexta in pane & aqua jejunando tres quadragesimas faciat, & hoc si fecit pro heresi introducenda. Si autem pro munditia, id est, pro salute corporis obtinenda, ut extra, de apostata, capitulo 2. tribus annis pœniteat, de consecrat. distinctione 4. qua bis. & talis, qui baptizatur, vel confirmatur, fit de foro ecclesie, & cogitur fieri irregularis dist. 24. dictum est. De pena autem talium habetur de consecrat. dist. 4. eos. Cujus capituli sententiam, prætermitto gratia brevitas.

¶ Quadragesimus septimus est, quod qui uxorem adulteram cognoscit antequam pœniteat, tres ann. pœniteat, 27. q. 1. si quis. Qui vero cognoscit eam pœnitentem ante pœnitentiam peractam, pœniteat duobus annis, eadem quaestio si quis primo. Quomodo vero pœnitentia injungenda sit mulieri partum alterius supponenti, vel etiam de non suo viro concipienti, habetur extra, de pœnitent. & remissa, officii.

¶ Ad regulas igitur prædictas inspiciendo potest studiosus indagator procedere ad pœnitentias pro diver-

sis criminibus secundum canones imponendas: & ex causa consideratis circumstantiis, ut dictum est supra, moderari poterit eas. Et licet ab ipso omnes circumstantie sint diligenter attendendæ, principaliter tamen qualitates personæ, & præcipue utrum sit persona obnoxia alicui alicui vinculo servitutis. Nam circa tales personas cavere debet pro posse Presbyter, ne talem pœnitentiam eis imponat: per quam illis quibus sunt afflictæ præjudicium fiat, maxime circa conjugatos: unde si servus sit, & timore peccaverit, obediens domino suo in atrocioribus, est mitius puniendus, 22. quaestio 5. qui compulsi. obedire tamen non tenebatur in talibus, 11. quaestio 3. si dominus. Si autem voluntarie peccaverit, corporè punietur etiam acrius quam alius, 24. quaestio 1. qui contra pacem. Nec est servo injungenda peregrinatio, per quam dominus ejus, qui non est in culpa, illius servitio destruetur. extra, de sentent. excommunicat. relatum. Si vero liber sit, tota pœnitentia canonis, si potest facere, debet imponi. 16. q. 1. sacerdos pœnitentiam. Sed ex causa poterit eam Presbyter moderari.

¶ Considerandum etiam erit utrum sit persona nova in fide: quia novus in fide minor debet etiam pœnitentia imponi. extra, de pœnitent. & remissa, Deus qui. Et similiter considerandæ erunt alie personarum circumstantie, de quibus ad præsens superiùs deo gratia brevitas.

¶ Sciendum autem, quod in foro pœnitentiæ dicitur legitime feria secunda, quarta, & sexta. distinctione Presbyter. de consecrat. distinctione 3. jejunia. Aliqui tamen ut dicit Rom. pro secunda feria ponunt Sabbatum.

¶ Insuper notandum est, quod si pœnitentia in pane, & aqua imponatur non habenti panem, potest loco panis leguminibus & pisciculis vesci: & etiam aliis, si necessitas illud requirat. extra, de pœnitent. & remissa, licet. in text. & gloss. alibi non licet.

Notandum etiam secundum Joannem, si pœnitentia sit imposita à canone, liberatur quis a jejunio dando denarium, vel legendo psalterium propria auctoritate. Innocentius vero dicit, quod jejunia necessaria, ut quatuor temporum, & hujusmodi, non possunt redimi nisi sub rationabilis causa: voluntaria vero redimi possunt etiam sine auctoritate superioris.

¶ Ad hoc etiam nota, quod ubi imponitur pœnitentia aliquot annorum sive quadragesimarum, nec additur quomodo quis debet pœnitere, hoc relinquitur arbitrio Presbyteri, cum pœnitentiæ sint arbitrarie, ut dictum est supra. ipse enim Presbyter arbitratibus eam per ferias legitimas faciendam, secundum canones, 50. distinctio de viri. extra, de homi. cap. 2. & in multis aliis juribus. Et sic intelligitur illud, extra, de accus. accusasti. & de spons. dictum, & similia.

EXPLICIUNT CANONES POENI-
TENTIALES.

CANO.